

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Caput II. Qui præterea Dionysiani corporis furtum patratum dicatur, et,
quandonam, si vel sic vel aliter reipsa fuerit commissum, evenerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

A cesserat, ibique ad obitum usque, qui anno 893 evenit, arma adversus Odonem gessit. Adhæc Arnulphum imperatorem, quo Carolo Simplici, qui regno pulsus, ejus adversus Odonem auxilium implorarat, suppetias ferret, exercitum in Gallias duxisse, ac Parisios usque progressum, fuisse etiam per dies aliquot circa civitatem hanc castrametatum, scribit; verum, etsi quidem Carolus Simplex, regno ab Odone pulsus, Arnulphi adversus hunc anno 893 imploravit auxilium, isque etiam copias, quæ Carolo suppetias ferrent, subministravit, Odo tamen cum exercitu ad Aconam consedit, easque a regni ingressu prohibuit. Audi, qui apud Chesneum tom. 3 Gallie Scripturum pag. 328 Annales Metenses ad dictum annum 893 loquantur.

in medium,
certo, est, ut
fictus, re-
jiciendus,

21 Carolus, inquit, vires Odonis ferre non valens, patrocinia Arnulphi suppliciter exposcit. Æstivo siquidem tempore jam dictus rex conventum publicum Wormatia civitate celebravit, ubi Carolus venit, et Arnulfum magnis muneribus sibi conciliat, regnumque, quod usurpaverat, ex ejus manu percepit. Jussu est etiam, ut episcopi et comites, qui circa Mosam residebant, illi auxilium ferrent, et eum in regnum inducentes in sede regia intronisarent. Sed neutrum horum illi quicquam profuit. Denique Odo rex, hoc audiens, cum exercitu super ripam Axani fluminis sedit, et copias Arnulphi intrare in regnum nullatenus permisit. Duces regis, cernentes, Odonem viriliter paratum esse ad pugnam, ab eo declinaverunt, et ad propria reversi sunt. Carolus in Burgundiam secessit, et, Odone Parisius revertente, rursus regni fines occupat, sicque alternatim ex utraque parte multi pereunt. Cum itaque Arnulphus memorato anno 893, misso in Carolo Simplicis auxilium exercitu, Parisios usque, uti e jam recitato Annalium Metensium textu liquet, haud penetravit, nec alias unquam Carolo Simplici subministrasse auxiliares copias legatur, enimvero id, quod de Arnulpho, Parisios usque susceptæ in Odonem expeditionis occasione progressu, castraque prope hanc civitatem aliquamdiu metato, lucubrationis, de qua hic, auctor anonymus, uti jam dictum, scribit, veritati neutiquam consonat; cum autem id ita sit, nec, si Arnulphus cum exercitu prope Parisios aliquando haud consedit, locum umquam, ut consideranti patescet, habere potuerit modum, quo S. Dionysii corpus Dionysianis furto a Giselberto fuisse surreptum, memoriæ prodit, tam hinc, quam ex iis, quæ de Ebulone mox dixi, consecrarium est, ut modus iste, veluti commentitius, rejiciendus certo sit.

CAPUT II.

Qui præterea Dionysiani corporis furtum patratum dicatur, et, quandonam, si vel sic vel aliter reipsa fuerit commissum, evenerit.

Modum certe, quo S. Dionysii corpus Dionysianis monachis surreptum atque e Gallia in Germaniam translatum in Lucubratione, a seculi XI scriptore anonymo conscripta ac a Joanne Baptista, Emmeramensi abbate ac principe, anno 1750 vulgata, asseritur, neutiquam admittendum, sed certo, veluti commentitium, rejiciendum esse, cap. proxime prægresso dilucide, ni fallor, ostendi. Nunc, qui præterea furtum illud patratum dicatur, et quandonam, si vel sic vel aliter patratum reipsa sit, evenerit, examinare aggredior. Joannes Aventinus Annal. Boic. lib. 4 sic scribit: Arnulphus, contentus sorte, quæ præter spem oblata erat, ipsam vel Germaniam majorem, quam ut ab uno commode regatur, ratus, Franciam Occidentales fidei tutelæque Ottonis (communius hic ab aliis Odonis nomine distinguitur) committit.... Et Otto, quo vicissim Arnulpho gratificaretur, sacra Gallie peculiari surripit, Arnulpho tradit; nempe Dionysium illum Gallorum tutelarem cælitum, et quem tanti aestimant, librum auratum atque gemmatum, ob honorem tanti herois jussu imperatoris Caroli, Calvi, rectoris Occidentalium Francorum aureis litteris scriptum et ædi ejusdem Divi amplissimæ, in agro Parisiorum sitæ, dono datum.

Dionysiani
corporis fur-
tum, si modo,
quem Aven-
tinus

23 Arnulphus hæc pietatis monumenta Reginoburgi in templo D. Haimerani, tutelaris Boiorum numinis, condidit, ubi adhuc monstrantur, nosque hos dies, quibus illa religionis pignora, ex Gallia furto sublata, et in Bojariam translata sunt, in Fastos et Acta retulimus, et festos habemus; ac deinde, nonnullis adhuc, quæ ad institutum nostrum haud adeo prope spectant, præmissis, tribusque etiam jam supra hic recitatis, quarum una Giselbertus S. Dionysii corpus furatus dicitur, inscriptionibus transcriptis, subjungit: Is Giselbertus procerum locupletissimus fuit, ex composito sacrilegii damnatus, de industria monasterium S. Dionysii deportatus, libenter a monachis recipitur, cum quibus frequenter bene victitans (nam et habebat, quod dabat, et dabat nemo largius) longe gratior factus est. Ubi satis fidei sibi haberi vidit sumptuose affatim suppetitans, dubiam cœnam, vinum studiose optimum monachis et contubernalibus omnibus monasterii regio luxu apparatus, in noctem protrahit convivium, illisque omnibus vino somnoque sepultis tum Giselbertum sacrilegium (Dionysiani nempe corporis furtum) perpetrasse, litteris proditum est. Aventinus, si omnia ejus modo huc transcripta verba nude secundum se considerentur, secummet ipso pugnant. Primo enim ait, S. Dionysium ab Odone Gallis surreptum

secummet ip-
so in con-
cordiam

F

LECTOR
C. B.

plum ac, quo Arnulpho gratificaretur, principi huic traditum; deinde vero, furto illum a Giselberto sublatum, affirmat.

adducendus
suedet,

24 Verum cum authores, qui invicem in speciem pugnant, non collidendi, sed, si fieri possit, componendi sint, verba etiam, quibus unus idemque author pugnantia scribere videtur, ita intelligenda sunt, ut secummet ipso is non committatur, sed, si fieri possit, in concordiam adducatur. Cum Odo post Caroli Crassi imperatoris mortem in regem a Gallis anno 888 fuisset assumptus, ad Arnulphum, tum dumtaxat, adhuc Germaniæ et Lotharingæ regem, Wormatiam venit, talemque ibi, ut Annales Freheriani scriptoresque passim obviæ testantur, sese exhibuit, ut cum consensu Arnulphi regnare deinceps potuerit, utque hunc, quem decincire sibi modis omnibus studebat, amicissimum etiam semper habuerit ad annum usque 893, quo idem Arnulphus, partim Fulconis, Remensis archiepiscopi, litteris, partim Caroli Simplicis precibus motus arma adversus Odonem movit. Quid si ergo Dionysium Gallis Arripuerit Odo, non quidem per se, sed, ne inde Gallorum concitaret in se odium, clanculum ad id adhibita Opera Giselberti, ab Arnulpho ad eum hunc in finem missi, qui dionysianos monachos simulato monachi induendi proposito deceperit, surreptumque hisce astu Dionysii corpus in Germaniam, Odone ei auxiliium clam præbente, detulerit? Adhæc Ebulo, S. Dionysii abbas, anno 892 in Aquitaniam secessit, ibique, ut Annales Melenses testantur, ad anni sequentis x Octobris diem, quo in castris cujuspian oppugnatione periit, arma adversus Odonem gessit.

fuert patrum,
anno
892, aut, si

25 Quid si ergo Odo, statim atque in Aquitaniam Ebulo secesserat, Dionysianum monasterium, quo rebellem sibi hujus abbatem puniret, occupavit, pretiosum illum, quem Aveninus memorat, Evangeliorum librum ei eripuerit, Giselberto, quo Arnulpho gratificaretur, Dionysiani surripiendi corporis opportunitatem dederit, idque deinde clam una cum dicto Evangeliorum libro in Germaniam ad Arnulphum per eundem Giselbertum deferri curavit? Enimvero, si res ita gesta statuat, neutiquam secummet ipso in verbis supra recitatis pugnare dicendus erit Aveninus. Nec hoc tantum inde habebitur, verum etiam, quo verosimilius anno Dionysianum corpus Gallis, si re ipsa modo sacrum illud pignus penes Ratisponenses sit, fuerit ereptum. Cum enim, uti e jam dictis apparet, furtum istud, si in eo parte rex Odo habuit, verosimiliter non prius, quam cum jam Ebulo, S. Dionysii abbas, qui, ut dictum, anno 893 obiit, in Aquitaniam anno 892 secessisset, evenerit, consecrarium est, ut vel anno 892 vel seq. fuerit patratum; cum autem Arnulphus, Germaniæ rex, anno 893 pro Carolo Simplice bellum Odoni intulerit, nec hunc tunc Giselberto, quo Dionysianum corpus, ad Arnulphum deferendum, Dionysiani surriperet, auxiliatum esse, verosimile sit, consecrarium ulterius hinc fit, ut hisce sacrum illud pignus eripi verosimiliter anno 892 contingerit. Aveninus quidem, e quo ita pii illius, ut tum vocari solebat, furti et modum et tempus determinamus, haud citius, quam seculo xx floruit; verum ei verosimillime duo utminimum præluerint scriptores antiquiores, a quorum uno quidem Odoni, ab altero vero Giselberto Dionysiani corporis furtum fuerit adscriptum. Ita autumo, quod, ut apparet, supra huc adducta, quæ in speciem pugnant, litteris alioquin mandaturus haud fuisset.

26 Verum, sciscitabitur forsitan non nemo, fuerintne scriptores illi, qui Aventino præluere, admodum antiqui? Id equidem asseverare non ausim; imo vero, cum ante seculum xi de Dionysii in Germaniam translatione nihil omnino litteris mandatum inveniatur, verosimillime illi seculo xii aut seq. antiquiores haud fuerint; ut in iis, quæ de hac scribit, Aveninus, utut duces, sese etiam multo antiquiores, secutus, fidem certam atque indubitam haud mereatur. Hinc forsitan factum, ut nonnulli, qui post Aventinum florere, scriptores recentiores nullam omnino, ut ipse facit, Odoni regi partem in corporis Dionysiani furto adscripserint, idque, nota hujusmodi principi isti non inusta, sequenti fere modo statuerint patratum. Gisalbertus seu, ut alii scribunt, Giselbertus, homo Arnulfo imperatori charus, principi huic rem gratam, si S. Dionysii, primi Parisiensium, et, ut tunc putabant, antea Atheniensium episcopi, corpus Gallis suffurari eique offerre posset, sese facturum, ratus eaculationi id mandare statuit, consilium suum Arnulfo aperit, hocque illud probante, imo et propositum furtum imperante, San-dionysianum in Francia, quo id committat, monasterium petiit, seque eo veluti criminis reus, quo sanctitate loci subduceretur, penæ, simulat confugisse. Benigne ab abbate et monachis susceptus sedulo omnia, quo felicem consilio suo exitum procuraret, rimatur, ac inprimis, ut sibi, illo in loco, tamquam in asylo, commoranti, facilis sit ad sacrum S. Dionysii tumulum accessus, modis omnibus studet.

id eo, quo a
recentioribus
adstruitur,
modo factum

27 Rebus omnibus ad facinus patrandum compositis, abbati et monachis opiparum et lautum instruit convivium, convivio cenam non minus lautam adjungit, hanc studio nullam in noctem protrahit, omnibusque bene potis ac inde in somnum resolutis, ecclesiam ipse ingreditur, ostium tumuli Dionysiani recludit, thecam sera obstructam, in qua sacrum, cui surripiendo erat intentus, continere corpus, didicerat, vi effringit, sancti Martyris ossa rapit, sacrisque spoliis onustus magnis itineribus in Germaniam fugit, ibique sanctam prædam Arnulfo imperatori in manus tradit. Atque hic modus est, quo, ut dicit, recentiores scriptores. Dionysiani corporis furtum conjiciunt patratum; id autem faciunt, quo sacrum illud pignus, utut summa semper cura custoditum locoque firmissime clauso servatum, e monasterio tamen educi atque e regno efferri potuisse ostendant. Verum quid si Giselbertus, qui id furto abstulit, homo adeo fuerit industrius, ut quascumque etiam portas ac cistas, utut firmissime clausas, summa dexteritate aperiri ac iterum claudere potuerit, isque, in San-dionysiano monasterio, seu monachi ibidem induendi, seu cujuscumque rei alterius obtentu, aliquandiu moratus, locumque, quo Dionysii corpus jaceret reconditum, jam probe edoctus, rara illud, quam callebat, arte e conditorio seu loculo extra verit, atque in Germaniam, diu adhuc post Dionysianos monachos furto latente, detulerit?

anno 890

28 Quid si etiam sacrum illud pignus, cum Remis, quo fuerat Normannorum metu anno 887 delatum, ad San-dionysianum monasterium primum fuisset reductum, Dionysianis monachis dolo ac fraude fuerit surreptum? Tunc sane magis, quam alias patuisse furum insidiis sacrum thesaurum, verosimillimum est, eumque aut ipsomet anno, quo Remis San-dionysiopolim fuit reductus aut certe haud dudum post, si modo penes Ratisponenses

aut altero
certe e binis
seq. eventis.

A *Ratisponenses sit, Dionysianis fuisse ereptum, e mox dicendis patēset. Ut sit, si modi omnes, jam assignati, quibus Dionysiani corporis furtum patrari poterit, fortassis displiceant, non est equidem, cur id nec ulla prorsus ratione alia patrari potuisse dicatur. Non pauca, diligentissime custodita ac centum, ut ita dicam, clavibus servata, furto fuere sublata, quæ qua ratione surripi poterint, nemo facile explicet. Quod si interim, de quo hic nobis sermo, furtum jam mox assignata, quæ a recentioribus adstruitur, ratione fuerit patratum, oportet, ut vel anno 890 vel altero e binis sequentibus evenerit. Ita omnino statuendum, quod, uti inter omnes convenit Dionysii corpus nec citius, quam cum id Remis, quod anno 890 factum, in Ap. præced. num. 44 docui, San-dionysopolim fuisset reductum, nec serius quam anno 893, utpote Ebuloni abbati, sub quo furtum illud patratum, emortuali, Dionysianis monachis fuerit ereptum. Ceterum, si, ut Eckhartus statuit, a solo Giselberto Dionysius et Gallis ereptus et Emmeramensi ecclesiæ fuerit donatus primum quidem ob causam, num. 5 hic jam expositam, anno 893, postremum vero anno 894 verosimiliter evenerit.*

CAPUT III.

An vel e Witikindo, vel e scriptorum omnium ac nominatim Arnolphi monachi de S. Dionysii in Germaniam translatione silentio locum hanc certo haud habuisse, detur evictum.

Mabillonius
e Witikindo
commenti-
um certo
esse

Mabillonius Sæc. v. *Benedict. part. 1, pag. 112, itemque Annal. Bened. loco non uno, Gerardus du Bois in ecclesiæ Parisiensis Hist. lib. 10. cap. 5, Launoyus in S. Dionysii Vitæ et Miraculis, Observatione xi et seq., multique scriptores alii, maxime Galli, supra a nobis memoratam, qua S. Dionysii corpus San-dionysianis monachis furto surreptum Ratisponamque ad S. Emmerami ecclesiam tandem delatum traditur, narrationem seu potius, quod hac adstruitur, furtum veluti indubitatum fabulam ac commentum, quod locum nec habuerit nec habere unquam poterit, traducunt. Ac Mabillonius quidem, quo merito id abs se fieri ostendat, dictionum Annalium tom. 3, lib. 39, num. 29, nonnulla de surreptis ac in Germaniam delatis S. Dionysii reliquiis modoque, quo id factum a nonnullis adstruitur, præfatus, mox hunc prosequitur in modum: Verum ad refellendam hanc fabellam non aliis auctoribus opus est, quam Germanicis, Witichindo, inquam, Ditmaro et Arnolfo, monacho sancti Emmerami, qui omnes sub finem decimi seculi scripserunt. Deinde poro, postquam e Witichindi, Ditmari, Conradi abbatis Urspergensis et Sigeberti testimoniis, supra a me partim in Ap. præced. prægressa num. 66 et seq. jam adductis, a Carolo Simplice, Francorum rege, in carcere jam detento, manum pretiosi martyris Dionysii, auro gemmisque inclusam, ad Henricum Au-*

cupem, Germaniæ regem, missam fuisse, ostendit, ita ratiocinatur: Cum igitur principatu Henrici regis, qui anno vicesimo post Arnulfum regnavit, hoc brachium e corpore sancti Dionysii detractum sit, consequens est, sacrum illud corpus apud Dionysianos tum servatum fuisse. Neque enim ante illud tempus Carolo impuberi et nondum regi declarato hoc brachium concessum fuisse, verisimile est.

30 *Verum, cum Carolus Simplex, dum manum illam, non brachium, ut Mabillonius ait ad Henricum Aucupem misit, in carcere, ipsomet fulente Mabillonio, detineretur, tuncque certe ea, qua, dare sibi pretiosum hujusmodi pignus San-dionysianos monachos jubere potuisset, potestate haud fuerit, fuisse illam tunc e S. Dionysii corpore detractam, verisimile pariter haud est; cum autem res ita sit, oportet sane ut Carolus jam inde ab anno circiter 919, quo Henricus Aucups regnare incepit, aut a tempore adhuc anteriori pretiosam illam a Witichindo memoratam Dionysii manum in thesauro suo habuerit, eandemque ex hoc, quo, captivus licet, nondum penitus fuerit orbatus, extractam ad Henricum Aucupem vel anno 923 vel (Ap. præced. num. 67 videtis) 925 miserit. Hinc poro consequitur, ut saltem, contra ac Mabillonius vult, manum illam, regnante jam Henrico Aucupe, de S. Dionysii corpore fuisse detractam, certum haud sit. Imo vero sacrum illud pignus, quod S. Dionysii manus a Witichindo nominatur, verosimillime ante annum 890, quo circiter San-dionysianis monachis Sancti corpus surreptum narratur, fuisse ex hoc detractum, nec, contra ac Mabillonius etiam existimasse videtur, integram existitisse manum, e jam nunc dicendis patescet. Præfatum sacrum pignus seu S. Dionysii, uti a Witikindo vocatur, manus indubie vel veri Dionysiani corporis vel alterius, quod substitutum huic fuisset, pars existitit.*

31 *Quod si hoc postremum habuerit locum, argumentum, quod contra assertum corporis Dionysiani furtum Mabillonius proxime huc transcriptis verbis e Witikindo deducit, nihil omnino contra id, ut considerant patescet, evincit; quod si autem primum, seu S. Dionysii manum, quam ad Henricum Aucupem Carolus Simplex misisse a Witikindo narratur, genuinam ac veram Dionysiani corporis partem existitisse, admittatur, hæc sane vel integra manus haud existitit, vel consecrarium erit, ut S. Dionysii corpus, quod vel penes San-dionysianos in Francia vel penes Ratisponenses in Germania monachos seculo xi medio citra omnem controversiam existitit, tum tamen nec penes hosce, nec penes illos existitit. Etenim, quo Ratisponenses, sibi S. Dionysii corpus vindicantes, confutarentur, vel anno, ut infra videbimus, 1053 vel haud diu ante in San-dionysiana Franciæ abbatia corpus, quod ibidem pro vero S. Dionysii corpore habebatur, fuit detectum, ac, ut Rigordus loco supra cit. testatur, duobus dumtaxat de collo, alteroque quodam de brachio ossibus deficientibus, integrum repertum. Porro corpus, quod, haud diu admodum ante dictum annum Ratisponæ inventum, S. Dionysii corpus esse, Ratisponenses S. Emmerami monachi dixerunt, haud minori integritate, unica dumtaxat eaque minima manus dextræ particula ei deficiente, existitisse, universi, qui de re tractarunt, affirmant. Cum itaque tam corpus, quod San-dionysiani, quam illud, quod Ratisponenses monachi S. Dionysii esse tunc dixerunt, duabus manibus fuerit instructum.*

AUCTORE
C. B.

Dionysiani
corporis fur-
tum,

E

nulla omni-
no, uti ex iis,

F